Waterpoort van de Peel

GEMEENTE VAN EUROPA!

Natuurmonitoring

Resultaten 2017

Commissie RD
10 januari 2018

Sturen op resultaat

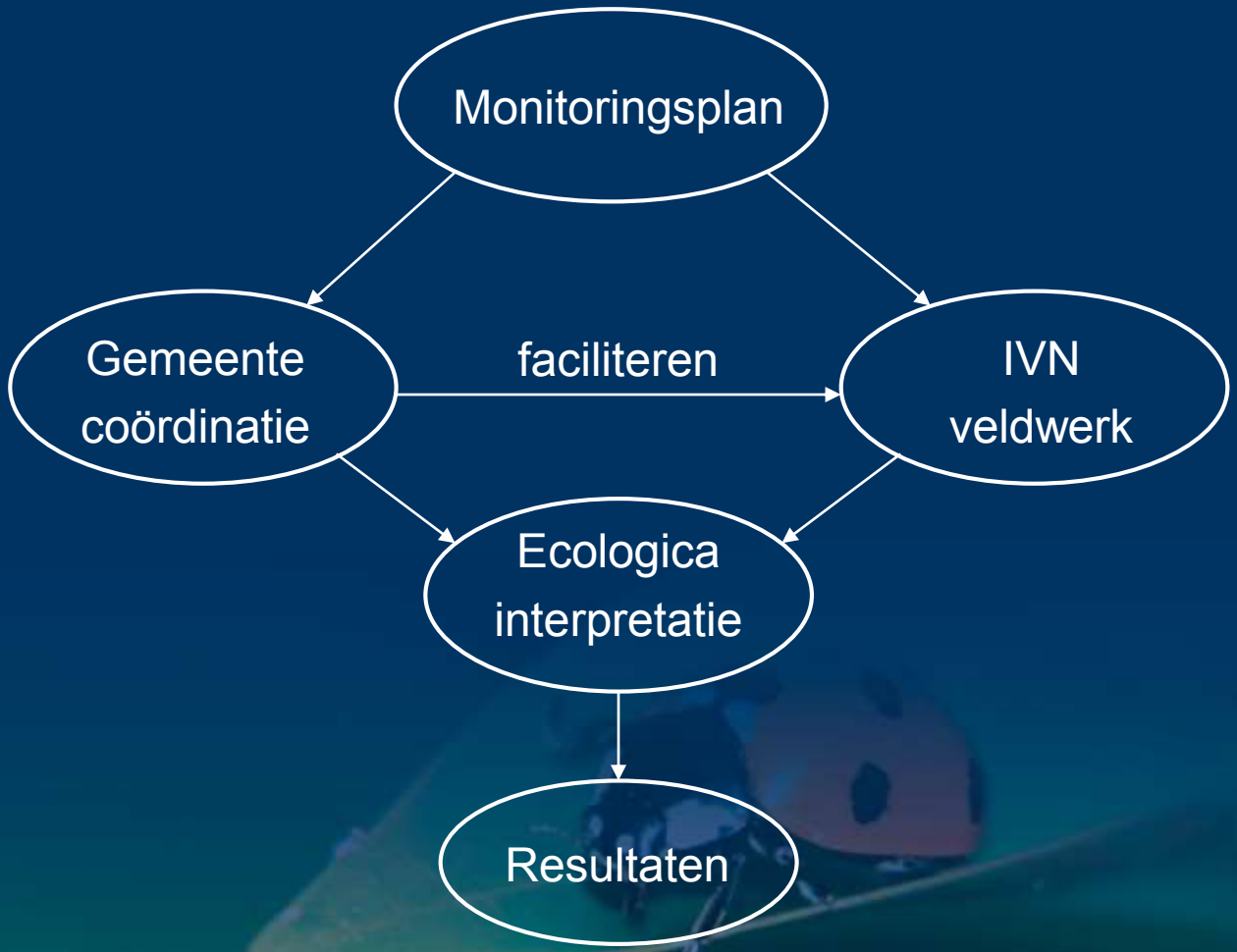
- Inzicht krijgen in de natuurwaarden in Laarbeek (nulmeting) en de veranderingen daarin in de loop van de tijd (monitoring).
- Meten effecten van het beleid dat de voeren en kunnen sturen op resultaat.
- De monitoringsmethodes moeten goed, duidelijk en consequent zijn. Geen appels met peren vergelijken en dan conclusies trekken.
- Monitoren op diverse soorten planten en dieren om verschillende doelen te meten.

Hoe pakken we het aan ?

- Inventarisaties door bijna 60 vrijwilligers van IVN Laarbeek (> 1.500 uur per jaar).
- Bestaande gegevens aangeleverd door waterschap, provincie, Staatsbosbeheer.
- Koppeling met SNL-monitoring.
- Koppeling inventarisatiegegevens aan doelen (interpretatie) door Ecologica.

De werkwijze

Welke doelstellingen monitoren we ?

- In het Nationaal Natuurnetwerk (voorheen EHS):
  - natuurontwikkeling beken en beekdalen.
  - in stand houden bijzondere natuurwaarden/natuurgebieden.
  - natuurherstel in vennen.
- Buiten het Nationaal Natuurnetwerk (voorheen EHS):
  - toename natuurwaarden in agrarisch gebied.
  - stimuleren natuurwaarden in poelen en stilstaande wateren.
  - toename natuurwaarden bebouwde kom.
- Groen- en natuurbeheer gemeente:
  - toename natuurwaarden van ecologische bermen.
  - toename natuurwaarden van zandwegen.
  - toename natuurwaarden van bossen en bosranden.
  - toename natuurwaarden in gemeentelijke natuurgebiedjes.

De beoordeling

- 1. Goed → hoge natuurwaarden, diverse zeldzame of Rode lijstsoorten, voldoet grotendeels aan de verwachting van een dergelijk proefvlak en draagt wezenlijk bij aan biodiversiteit van de regio.
- 2. Redelijk → redelijk hoge natuurwaarden, enkele zeldzame of zeer karakteristieke soorten, draagt wel bij aan de biodiversiteit van de omgeving maar geen toplocatie. Bijzondere soorten die verwacht werden, of in het verleden voorkwamen ontbreken nu.
- 3. Matig → diverse vrij algemene karakteristieke soorten zijn aanwezig, maar zeldzamere soorten ontbreken nagenoeg. Draagt alleen op heel lokale schaal bij aan de biodiversiteit of voldoet niet aan de verwachting van een dergelijk gebied.
- 4. Slecht → natuurwaarden zeer beperkt. Alleen zeer algemene, exotische of storingssoorten aanwezig. Zelfs van de meer algemene te verwachten soorten is een wezenlijk deel niet aangetroffen. Voldoet totaal niet aan het verwachtingspatroon van een gebied van dit type.

Natuurontwikkeling beken en beekdalen

Tabel 1: Trend natuurwaarde beken.

	2012	2016	trend
Monitoring oeverzwaluw	3,3	0	--
VAS-telling	2,6	2,7	=
Plantenmonitoring De Hut	1,7	2,2	+
Provinciale Monitoring Vaatplanten Boerdonk	1,1	0,9	-

- Beken en beekdalen vormen een redelijke leefomgeving voor diverse soorten broedvogels.
- Terugval oeverzwaluw vanwege instorting oeverzwaluwwand.
- Boerdonkse Aa kent negatieve invloed van landbouwpercelen.
- Inrichtingsmaatregelen bij de Goorloop werpen hun vruchten af, vermesting en verdroging vragen structurele aanpak.
- Uit de positieve vegetatieontwikkeling bij De Hut blijkt dat inrichting van stapstenen bij beken zeker zinvol is.

Bijzondere natuurwaarden

Tabel 2: Trend in natuurwaarden van dagvlinders in natuurgebieden

	2011	2016	trend
Dagvlinders Moorselen NEM	2,5	2,7	=
Dagvlinders Ruweeuwsels	2,5	2	-
Dagvlinders De Biezen	2,1	2,9	+

- Natuurwaarde is overwegend matig tot redelijk en laat een stabiele trend zien.
- Door hier en daar een jaar wat vegetatie te laten staan in het Moorselen kan iets meer structuur en vlinderrijkdom ontstaan.
- De botanische rijkdom is echter belangrijker dan de vlinderstand, dus ervoor waken dat het één niet ten koste gaat van het ander.

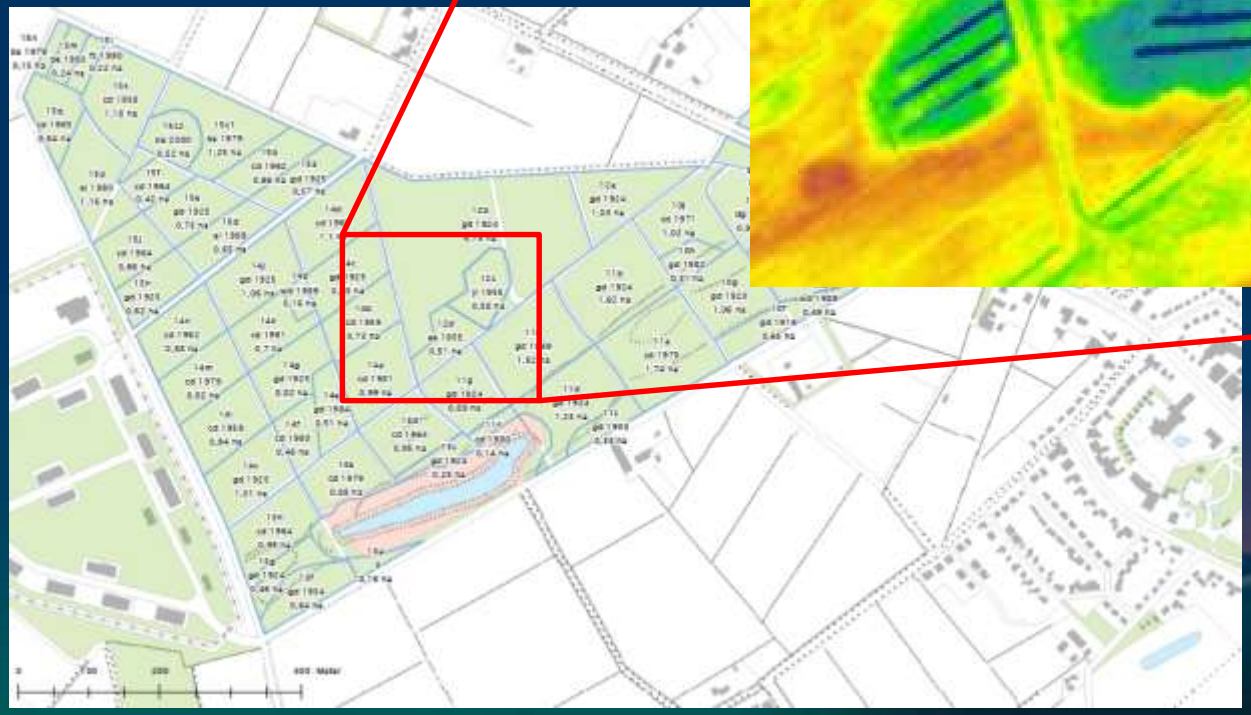
Natuurherstel vennen

Tabel 3: Trend in natuurwaarde van het Torrenven volgens de verschillende monitoringprojecten.

	2011	2012	2014	2016	trend
Reptielen Torrenven	2,9			2,1	-
Monitoring amfibieen (Torrenven) +NDFF	1,5	3,4	2		-

- Gaat uitsluitend om het Torrenven.
- Natuurwaarde over het algemeen matig met een dalende trend. Heikikker lijkt verdwenen.
- Oorzaak is waarschijnlijk een te forse beheeringreep in 2014.
- Belangrijk om het beheer kleinschalig te houden.
- Uitbreiding van de heide ten koste van bos levert hogere natuurwaarde op.
- Ontwikkeling: herstel Vossenbergven met uiteindelijk één begrazingsgebied om beide vennen.

Venherstel

Natuurwaarde agrarisch gebied

Tabel 4: Ontwikkeling natuurwaarde agrarisch gebied.

	2012	2016	trend
VAS-telling	0,9	1	=
Provinciale Plantenmonitoring Boerdonk en Mariahout	1,4	1,4	=
Dagvlinders 't Hof (NEM)	2,9	0,6	--
Monitoring steenuil	3,1	2	-
Monitoring kerkuil	2,6	1,7	-
Monitoring torenvalk	2,9	1,9	-
Weidevogeltellingen	2,6	1,7	-
Monitoring dagvlinders zandwegen	2	2,4	+

- Natuurwaarden blijven achteruit gaan.
- Voedselaanbod (bijvoorbeeld muizen) is te beperkt.
- Verbetering alleen mogelijk door meer structuur in het landschap en een beter voedselaanbod door randen rond agrarische percelen, extensief beheer bermen en zandpaden.
- Grotere problemen: verdroging en pesticidengebruik.

Natuurwaarde poelen en stilstaande wateren

- Natuurwaarde is redelijk, lijkt beter dan voorheen.
- Vooral algemene soorten komen voor in redelijke aantallen en goed verspreid over de gemeente.
- Goed poelonderhoud werpt vruchten af.
- Focus op poelen met bijzondere soorten en daar beheer op richten en omgeving op inrichten.

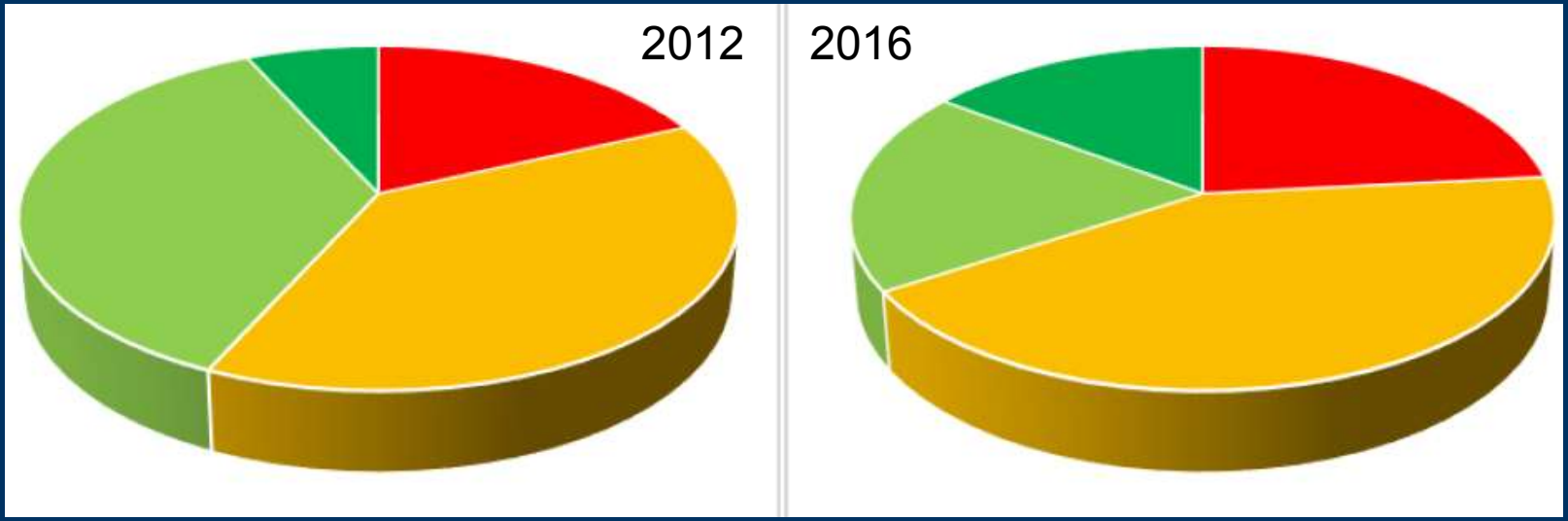
Natuurwaarde bebouwde kom

Tabel 5: Ontwikkeling natuurwaarde bebouwde kom.

	2011	2016	trend
Monitoring MUS	2,2	1,8	-
Monitoring huiszwaluw	2,0	1,5	-
Monitoring gierzwaluw	2,8	2,6	=

- Natuurwaarde is matig tot redelijk, met een licht negatieve trend, vooral omdat aantal soorten vogels terug loopt.
- Maatregelen om deze trend te keren zijn inmiddels ingezet, denk aan toepassing vaste planten en ontstening.
- Aandachtspunt: zorg voor nestgelegenheid voor gebouw bewonende soorten als gierzwaluw, huiszwaluw en huismus.

Verschralingsbeheer bermen

- Bermen laten een erg gevarieerd beeld zien.
- Periode is nog te kort om een duidelijke trend te zien.
- Wellicht in de toekomst keuzes maken waar wel en waar niet verder verschralen.
- Alleen bij voldoende brede bermen een rand laten staan, anders is verschralend effect te beperkt.
- Continuering beheer is essentieel voor resultaat.

Extensief beheer zandwegen

Tabel 6: Trend natuurwaarde zandwegen.

	2012	2016	trend
Monitoring dagvlinders zandwegen	2	2,4	+
VAS-telling	2,1	2,3	+

- De natuurwaarde van zandpaden ontwikkelt zich positief.
- Belangrijk dat er ook zonnige plekken op de zandpaden blijven. Structuurvariatie is essentieel.
- Aangepaste vorm van onderhoud blijkt een duidelijk positieve uitwerking te hebben.
- Op sommige plaatsen wordt eigenhandig gemaaid of gespoten, dat is onwenselijk.

Bossen en bosranden

Tabel 7: Ontwikkeling natuurwaarde bossen

	2011	2016	trend
Monitoring dagvlinders De Biezen	2,1	2,9	+
Monitoring dagvlinders Ruweeuwsels	2,5	2	-
Monitoring dagvlinders Clerxbos	2,0	3,1	++

- Natuurkwaliteit is redelijk stabiel.
- Opvallend is de positieve trend bij dagvlinders.
- De SNL monitoring drukt de score omdat deze beheertypen in Laarbeek relatief kleine oppervlaktes hebben en de doelsoorten in deze regio (vrijwel) ontbreken.
- Bosbeheer gemeente is goed en ook op de bosranden gericht.
- Opvallend zijn de positieve effecten van de bosrand bij het Clerxbos.

Nieuwe natuurgebieden

Tabel 9: Ontwikkeling natuurwaarde nieuwe natuurgebieden

	2011	2016	trend
Plantenmonitoring nieuwe natuurgebieden	2	2,2	+
Monitoring dagvlinders Clerxbos	2	3,1	++
VAS-telling Stater	2,1	2,4	+

- Natuurkwaliteit is overwegend redelijk tot goed en de trend is duidelijk positief.
- Aanleg van nieuwe natuurgebiedjes loont dus.
- Graslanden blijven nog wat kruidenarm.
- Om grasdominantie te doorbreken kan experimenteel een klein gedeelte van de graslanden geploegd worden.
- Vervolgens het beheer van maaien en afvoeren voortzetten.

Samenvattend

- Natuurmonitoring laat wisselend beeld zien.
- Natuurwaarde van de afgelopen 10 jaar nieuw aangelegde natuurgebiedjes neemt toe.
- Extensieve beheer zandpaden werkt positief uit.
- Natuurwaarde van bestaande bos- en natuurgebieden en poelen redelijk stabiel.
- Met natuurwaarde in het agrarisch gebied blijft het slecht gaan. Ontwikkelingen zijn positief, maar nog te kleinschalig en te beperkt.
- Natuurwaarde bebouwde kom licht negatieve trend, maar goede ontwikkelingen ingezet.
- Natuurwaarde bermen wisselend.

Aanbevelingen

- Meer ruimte voor natuur in het agrarisch gebied door bredere bermen, akkerranden en sloot- en beekkanten, creëren overhoekjes, kleine landschapselementen, etc.
- Naast de Goorloop ook de andere beken in de gemeente meer ruimte geven.
- Het gevolgde verschralings- en ecologische beheer consequent vol blijven houden. Mogelijk op termijn het verschralingsbeheer enigszins aanpassen.
- Het Torrenven alleen kleinschalig beheren en de heide bij voorkeur verder uitbreiden.
- Bij het ecologisch beheer van zandwegen goed opletten dat de wegen niet te veel beschaduwd worden.
- Meemaaien van de poel in het grasland bij Clerxbos

Einde presentatie

